ÓSME SPRAWOZDANIE

DYREKCYI

C. K. SZKOŁY WYŻSZÉJ REALNÉJ

W KRAKOWIE

za rok szkolny 1883.

KRAKÓW.
Nakładem funduszu szkolnego.

W drukarni A. Koziańskiego, Szewska 21.
1883.

TREŚĆ:

1. Dwie rozprawy prof. Grzybowskiego.
2. Kronika i statystyka zakładu przez zastępcę Dyrektora.

Elementarne badanie zagadnienia.

„Z obu danych sprzężonych osi **elipsy** $A'A'_1 = 2. a'$ $B'B'_1 = 2. b'$ znaleść bezpośrednio **kierunek i długość osi głównych**... $AA_1 = 2 a$; i $BB_1 = 2. b.$"

Rozwiązanie.

Równaniem **elipsy** odniesionéj do jéj środka O, i do jéj głównych osi... 2. b; będzie......... $y^2 = b^2 - \frac{b^2}{a^2} \cdot x^2$

Dla dowolnego punktu obwodu elipsy, n. p. dla... A' mamy współrzędnę.... $x = OQ = m$; $y = A'Q = n$.

Zgodnie ze zrównaniem elipsy musi być:

$$n^2 = b^2 - \frac{b^2}{a^2} \cdot m^2.$$

Lecz... $(a')^2 = m^2 + n^2 = b^2 + \left(\frac{a^2 - b^2}{a^2}\right) . m^2$; a ponieważ: ...... $m = a'. \text{Cos}\, \alpha$; tedy po uproszczeniu

$$1.) .... (a')^2 = \frac{a^2 . b^2}{a^2 . \text{Sin}^2 \alpha + b^2 . \text{Cos}^2 \alpha}.$$

Ażeby te **osi** były sprzężone, to dla punktu B' będzie:

$\text{tang}\, \alpha = \frac{b. x}{a. \sqrt{a^2 - x^2}}$; stąd po uporządkowaniu:

$x^2 = (OK)^2 = m_1 = \frac{a^4. \operatorname{Sin}^2 \alpha}{a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}$; a z ogólnego równania po uproszczeniu:

$$y^2 = (B'K)^2 = n_1{}^2 = \frac{b^4. \operatorname{Cos}^2 \alpha}{a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha};$$ wreszcie:

$$2.) \ldots\ldots (b')^2 = m_1{}^2 + n_1{}^2 = \frac{a^4. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^4. \operatorname{Cos}^2 \alpha}{a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}.$$

Dalej mamy widocznie.... $\operatorname{tang} \beta = \frac{n_1}{m_1} = \frac{b^2}{a^2}. \operatorname{Cotang} \alpha$;

a według wzoru.... $\operatorname{tang} \mu = \operatorname{tang} (\alpha + \beta) = \frac{\operatorname{tang} \alpha + \operatorname{tang} \beta}{1 - \operatorname{tang} \alpha. \operatorname{tang} \beta}$,

po dokonanym rachunku:

$$3.) \ldots\ldots \operatorname{tang} (\alpha + \beta) = \operatorname{tang} \mu = \frac{a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha - b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}{(a^2 - b^2). \operatorname{Sin} \alpha. \operatorname{Cos} \alpha}.$$

Wzory.. $\operatorname{Sin} \mu = \frac{\operatorname{tang} \mu}{\sqrt{1 + \operatorname{tang}^2 \mu}}$; i... $\operatorname{Cos} \mu \frac{1}{\sqrt{1 + \operatorname{tang}^2 \mu}}$ dają:

$\operatorname{Sin} \mu = \left(\frac{a^2. \operatorname{Sin}^2 + b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}{\sqrt{a^4. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^4. \operatorname{Cos}^2 \alpha}}\right)$; $\operatorname{Cos} \mu = \frac{(a^2 - b^2). \operatorname{Sin} \alpha. \operatorname{Cos} \alpha}{\sqrt{a^4. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^4. \operatorname{Cos}^2 \alpha}}$.

Te obie wartości dają:

$B'L = b'. \operatorname{Sin} \mu = \sqrt{a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}$; tudzież

$$OL = b'. \operatorname{Cos} \mu = \frac{(a^2 - b^2). \operatorname{Sin} \alpha. \operatorname{Cos} \alpha}{\sqrt{a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}}.$$

Celem wykonania rysunku uczyniono $B'L_1 = B'L_2 = B'd_2 = a'$;

więc będzie: $LL_1 = \frac{a. b + a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}{\sqrt{a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}}$

$LL_2 = \frac{a. b - a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha - b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}{\sqrt{a^2. \operatorname{Sin}^2 \alpha + b^2. \operatorname{Cos}^2 \alpha}}$

Z tych równań otrzymamy po uproszczeniu:

$$\operatorname{tang} \gamma_1 = \left(\frac{LL_1}{OL}\right) = \frac{a - (a - b). \operatorname{Cos}^2 \alpha}{(a - b). \operatorname{Sin} \alpha. \operatorname{Cos} \alpha};$$

$$\operatorname{tang} \gamma_2 = \left(\frac{LL_2}{OL}\right) = \frac{a + (a + b). \operatorname{Cos}^2 \alpha}{(a + b). \operatorname{Sin} \alpha. \operatorname{Cos} \alpha}.$$

Według wzoru.... $\operatorname{tang} (\gamma_2 + \alpha) = \frac{\operatorname{tang} \gamma_2 + \operatorname{tang} \alpha}{1 - \operatorname{tang} \gamma_2. \operatorname{tang} \alpha}$; otrzymamy:

$$\operatorname{tang} (\gamma_2 + \alpha) = \frac{b}{a}. \operatorname{Cotang} \alpha.$$

Po powtórnem zastósowaniu podobnego wzoru otrzymamy ostatecznie..... $\text{tang}\ (\gamma_2 + 2\ \alpha) = \frac{a - (a - b).\ \text{Cos}^2\ \alpha}{(a - b).\ \text{Sin}\ \alpha.\ \text{Cos}\ \alpha} = \text{tang}\ \gamma_1$;

więc widocznie... $\gamma_1 = \gamma_2 + 2\ \alpha$; zatém

$^1/_2\ (\gamma_1 + \gamma_2) = \gamma_2 + \alpha$; to znaczy:

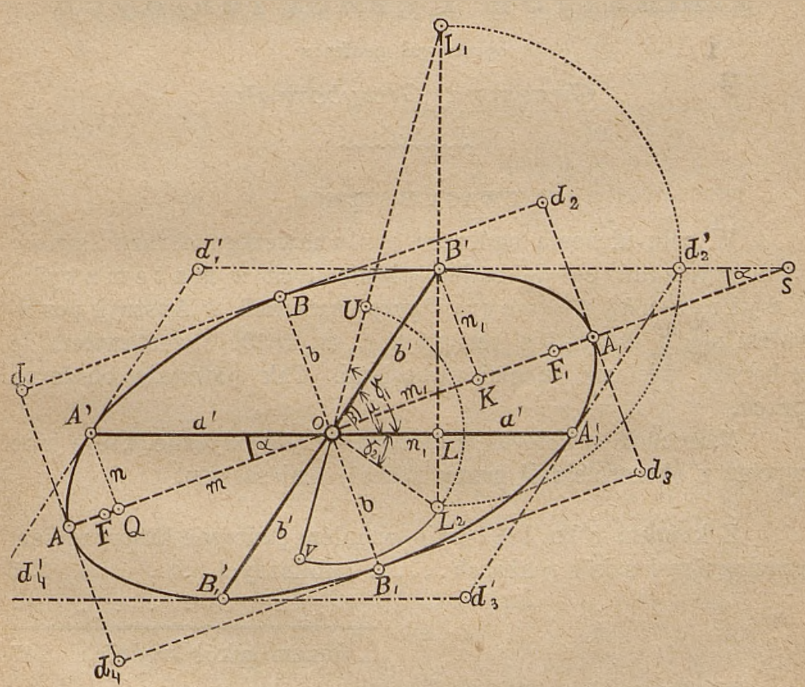
„Główna oś duża AA_1 połowi kąt..... ∢ L_1LO_2".

Obliczywszy wreszcie:

$(OL_1)^2 = (OL)^2 + (LL_1)^2$ przekonamy się, że $OL_1 = a + b$;
podobnież z równania

$(OL_2)^2 = (OL)^2 + (LL_2)^2$ „ „ „ „ „ „ $OL_2 = a - b$;

więc.... $a = {}^1/_2\ (OL_1 + OL_2)$; $b = {}^1/_2\ (OL_1 - OL_2)$.

STUDYUM STATYSTYCZNE

odnoszące się do c. k. austr.

gimnazyów i szkół realnych

opracował profesor

Grzegorz Grzybowski.

UWAGA WSTĘPNA.

W celu ułożenia ogólnego porównawczego obrazu rozmaitych wymagań co do zadań piśmiennych z matematyki i wykreślnéj geometryi przy maturach w Austryi, postarałem się o wszystkie temata z r. sz. 1880, i zestawiłem je z bardzo wieloma innemi zadaniami. Tak powstała obszerna praca.

Mimochodem zbierałem także daty statystyczne, które jako **wyciąg z obszerniejszéj pracy** poniżéj umieszczam.

Z końcem roku 188) było w całém państwie austryackiem gimnazyów i szkół realnych..... publicznych 237
prywatnych 10

Razem szkół średnich 247

Kierownictwo.

Na ich czele było dyrektorów:

9. 7% księży 23
90. 3% świeckich 214

Co do **kwalifikacyi**, było:

33. 76%	filologów.	80
19. 88%	historyków	47
19. 83%	matematyków	47
8. 86%	przyrodników	21
8. 44%	geometr. rysun. . . .	20
4. 22%	prof. liceal. hum. i gram.	10
2. 53%	egz. z niem. i czes. .	6
1. 69%	nieoznacz. lub uwoln. .	4
0. 4-%	z religii	1
0. 42%	z odręcz. rysunków. .	1

Co do **wieku**, było **urodzonych** (po opuszczeniu 18..):

	w roku	09,	10.	12,	13,	.14	
2. 95%	. . . . .	1 +	2 +	1 +	2 +	1 =	7
	w roku	16,	17,	18,	19,	20	
5. 49%	. . . . .	1 +	2 +	3 +	4 +	3 =	13
	w roku	21,	22,	23,	24,	25	
13. 07%	. . . . .	5 +	4 +	6 +	11 +	5 =	31
	w roku	26,	27,	28,	29,	30	
20. -6%	. . . . .	9 +	13 +	8 +	9 +	9 =	48
	w roku	31,	32,	33,	34,	35	
26. 15%	. . . . .	14 +	7 +	16 +	6 +	19 =	62
	w roku	36,	37,	38,	39,	40	
15. 62%	. . . . .	8 +	6,	6 +	8 +	9 -	37
	w roku	41,	42,	43,	44,	45	
12. 24%	. . . . .	9 +	7 +	5 +	5 +	3 =	29
	w roku	46,	47,	49,	50,	51	
4. 22%	. . . . .	1 +	3 +	3 +	1 +	2 =	10

Co do **lat służby**, to służą:

	od roku	34,	36,	42,	43,	45,	46,	47,	48,	50,	51,
10. 13%	. . .	1 +	1 +	1 +	1 +	1 +	1 +	3 +	2 +	5 +	8, = 24

od roku 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60,

42. 61% . . . 5 + 18 + 8 + 14 + 12 + 11 + 12 + 12 + 9 = 101

---

od roku 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69,

32. 07% . . . 3 + 8 + 9 + 6 + 10 + 12 + 8 + 9 11 = 76

---

od roku 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78,

15. 19% . . . 14 + 9 + 4 + 3 + 3 + 1 + 1 + 1 = 36

Wykaz

ilości szkół średnich austr. według ich nazwy urzędowéj tudzież według funduszów z których bywają utrzymywane.

Liczba bieżąca	Kraj koronny	c. k. państw. świeckie	c. k. państw. duchowne klasztorne	krajowe	miejskie	prywatne z prawem publicznych	prywatne bez prawa publicznych	Ogółem	UWAGA
1	Arcyks. austr. poniżéj Anizy	19	3	8	5	4	—	39	Co do języka wykładowego dzielą się te szkoły na:
2	Arcyks. austr. powyżéj Anizy ze Solnogrodem	7	1	—	—	1	—	9	161 niemiec. 44 czeskich 26 polskich 12 włoskich
3	Styrya	6	—	3	—	—	—	9	3 serbsko-chorwac.
4	Karyntya i Kraina	8	—	—	—	1	—	9	1 ruska 247 szkół.
5	Wybrzeże	8	—	—	2	—	—	10	
6	Tyrol ze ziemią przedarulańską	10	3	—	1	1	3	18	
7	Czechy	36	5	—	27	—	—	68	
8	Morawa	19	—	14	2	—	—	35	
9	Szląsk	9	—	—	—	—	—	9	
10	Galicya z wielk. ks. krakow.	28	—	—	—	Buczacz 1	—	29	
11	Bukowina	3	—	gr. or. 2	—	—	—	5	
12	Dalmacya	6	—	—	—	—	Sinj 1	7	
	Ogółem	159	12	27	37	8	4	247	

Porównanie

krajów koronnych monarchii austryack. względem **stosunku rzeczywistych nauczycieli** szkół średnich do **zastępców.**

Liczba bieżąca	Kraj	z końcem r. 1880 uczyło nauczycieli: rzeczywistych	zastępców	Na 100 rzeczywistych nauczycieli wypada zastępców	W porównaniu z Austryą górną: wypada zastępców	t. j. mniej niż obecn.	W porównaniu z całą monarchią: wypada zastępców	t.j. + lub — aniżeli obecnie jest	UWAGA
1	Austrya górna ze Solnogrodem	106	12	11_{32}	12	—	37	−25	względnie jeszcze pomyślnie
2	Szląsk	115	15	13_{04}	14	1	40	−25	
3	Karyntya i Kraina	96	13	13_{54}	11	2	34	−21	
4	Wybrzeże	125	22	17_{60}	14	8	44	−22	
5	Dalmacya	71	13	18_{31}	8	5	25	−12	
6	Tyrol z ziemią przedarulańską	142	26	18_{31}	16	10	50	−24	
7	Styrya	106	25	23_{58}	12	13	37	−12	
8	Austrya dolna .	419	103	24_{58}	49	54	147	−44	
9	Morawa	346	132	38_{15}	39	93	121	+11	niepomyślnie
10	Czechy	714	303	42_{44}	80	223	251	+52	
11	Bukowina	44	29	65_{91}	5	24	15	+14	
12	Galicya z wielk. ks. krakowsk.	341	228	68_{62}	38	190	120	+108	
	Ogółem . . .	2625	921	35_{09}	298	623	921	—	

Wykaz

frekwencyi szkół średnich austr. (gimnazyów i szkół realn.) według krajów koronnych, i klas.

Liczba bieżąca	Kraj koronny	Uczniów w klasie 1	2	3	4	5	6	7	8	Ogółem	UWAGA
1	Arcyks. austr. poniżéj Anizy	2780	2165	1702	1355	883	714	644	339	10582	
2	Arcyks. austr. powyżéj Anizy ze Solnogrodem	411	370	318	263	180	146	163	100	1951	
3	Styrya	510	415	290	249	207	189	150	74	2084	
4	Karyntya i Kraina	452	332	262	207	181	129	118	64	1745	
5	Wybrzeże	522	396	297	258	165	121	128	64	1951	
6	Tyrol z ziemią przedarulańską	616	510	388	366	264	224	176	164	2708	
7	Czechy	5030	4067	3471	2643	1835	1473	1265	634	20418	
8	Morawa	2319	1760	1532	1216	797	610	525	263	9022	
9	Szląsk	656	485	360	258	159	144	134	59	2255	
10	Galicya z wielk. ks. krakow.	2413	1936	1679	1358	1056	876	794	517	10629	
11	Bukowina	364	289	242	178	137	144	75	72	1501	
12	Dalmacya	146	125	147	116	64	72	59	51	780	
	Ogółem	16219	12850	10688	8467	5920	4842	4231	2401	65626	
	%	24_{12}	19_{58}	16_{29}	12_{70}	9_{02}	7_{38}	6_{45}	3_{66}		
		73_{49} (kl. 1–4)				26_{51} (kl. 5–8)				100%	

Zestawienie

krajów koronnych monarchii austr. według ilości uczniów publicznych szkół średnich (gimnazyów i szkół realnych), tudzież uczniów przyp. na 1 nauczyciela.

Liczba bieżąca	Kraj	Ilość uczniów w publicznych szkołach śred.	Ilość nauczycieli w publicznych szkołach śred.	Ilość uczniów w prywatnych szkołach	Na 1 nauczyciela przypada uczniów	zatem w porównaniu z przeciętną całej monarchii + lub −		UWAGA
1	Bukowina	1501	72	—	20_{84}	$+2_{38}$	przeciążeni nauczyciele	
2	Czechy.	20418	1001	—	20_{40}	$+1_{94}$		
3	Austrya dolna .	10006	515	576	19_{43}	$+0_{97}$		w Wiedniu 4 szkoły real. pr.
4	Morawa	9022	473	—	19_{07}	$+0_{61}$		
5	Galicya z wielk. ks. krakows. .	10629	564	—	18_{85}	$+0_{39}$		
6	Szląsk	2255	127	—	17_{76}	-0_{70}	niżej przeciętnej ilości	
7	Styrya.	2084	128	—	16_{28}	-2_{18}		
8	Karyntya i Kraina	1745	109	—	16_{01}	-2_{45}		
9	Austrya górna ze Solnogrodem	1809	113	142	16_{01}	-2_{45}		pryw. gimn. w Solnogrodzie
10	Tyrol z ziemią przedarulańską	2266	161	442	14_{07}	-4_{39}		pryw.: Ala, Bolzano, Brixen i Mehrerau.
11	Wybrzeże	1951	145	—	13_{46}	-5_{00}		
12	Dalmacya	722	81	58	9_{63}	-8_{83}		pryw. gim. słow. w Sinj.
	Ogółem . . .	64408	3489	1218	18_{46}			

Zestawienie

krajów koronnych monarchii austryackiéj według **obszaru** i **ludności** przyp. na 1 ucznia szkół średnich publ. i pryw. (gimnaz. i szkół realnych).

Liczba bieżąca	Kraj		Na 1 ucznia przypada (Kilometr. kwadr.)	W porównaniu z przeciętną całéj monarchii + lub — (Kilometr. kwadr.)
1	Austrya dolna	pomyślnie	1.873	— 2.701
2	Szląsk	pomyślnie	2.283	— 2.291
3	Morawa . . .	pomyślnie	2.464	— 2.110
4	Czechy	pomyślnie	2.545	— 2.029
5	Wybrzeże . .	pomyślnie	4.095	— 0.479
6	Bukowina . .	niepomyślnie	6.963	+ 2.389
7	Galicya z w. ks. krakow.	niepomyślnie	7.385	+ 2.811
8	Austrya górn. ze Solnogr.	niepomyślnie	9.822	+ 5.248
9	Styrya	niepomyślnie	10.774	+ 6.200
10	Tyrol z ziemią przedarulań.	niepomyślnie	10.830	+ 6.256
11	Karyntya i Kraina . . .	niepomyślnie	11.670	+ 7.096
12	Dalmacya . .	niepomyślnie	17.718	+ 13.141
	Przeciętnie dla 65626 uczniów		4.574	

Liczba bieżąca	Kraj		1 uczeń wypada na (mieszkańców)	W porównaniu z przeciętną całéj monarchii + lub — (mieszkańców)
1	Austrya dolna	pomyślnie	207	— 135
2	Morawa. . . .	pomyślnie	239	— 103
3	Szląsk	pomyślnie	259	— 83
4	Czechy	pomyślnie	272	— 71
5	Tyrol z ziemią przedarulań.	pomyślnie	337	— 5
6	Wybrzeże . .	niepomyślnie	343	+ 1
7	Austrya górn. ze Solnogr.	niepomyślnie	466	+ 124
8	Karyntya i Kraina . . .	niepomyślnie	469	+ 127
9	Styrya	niepomyślnie	581	+ 239
10	Galicya z w. ks. krakow.	niepomyślnie	596	+ 254
11	Dalmacya . .	niepomyślnie	628	+ 286
12	Bukowina . .	niepomyślnie	789	+ 447
	Przeciętnie dla 65626 uczniów		342	

Porównanie

krajów koronnych państwa austryackiego względem **ludności**, na którą przypada jedna **szkoła średnia** (gimnazyum lub szkoła realna).

Liczba bieżąca	Kraj	Ilość mieszkańców według prof. Urnlaufta z doliczeniem domniemanego przyrostu	Ilość istniejących szkół średnich	Jedna szkoła średnia przypada na mieszkańców	W porównaniu z Tyrolem: wypadłoby szkół średnich	W porównaniu z Tyrolem: t. j. więcej o szkół średnich	W porównaniu z całą monarchią: wypadło by szkół średnich	W porównaniu z całą monarchią: t. j. + lub — szkół średnich	UWAGA.
1	Tyrol z ziemią przedarulańską	912097	18	50672	17	—	10	— 7	
2	Austrya dolna .	2192168	39	56209	43	4	25	— 14	
3	Morawa	2159290	36	59980	42	6	24	— 12	
4	Szlask	585067	9	65007	12	3	7	— 2	— 49
5	Wybrzeże. . . .	666583	10	66658	13	3	8	— 2	
6	Dalmacya . . .	490136	7	70019	10	3	5	— 2	
7	Czechy.	5542020	72	76972	109	37	62	— 10	
8	Karyntya i Kraina	818516	9	90946	16	7	9	—	
9	Austrya górna ze Solnogrodem	907974	9	100886	18	9	10	+ 1	
10	Bukowina	569878	5	113975	11	6	6	+ 1	+ 49
11	Styrya.	1211839	9	134649	24	15	14	+ 5	
12	Galicya z w. ks. krakowskiem .	6337073	29	218520	126	97	72	+ 43	
	Ogółem . . .	22392641	252	88860	442	190	252	—	

Porównanie

krajów koronnych państwa austryackiego względem **obszaru,** na który przypada w ogóle **jedna szkoła średnia.**
(gimnazyum lub szkoła realna).

Liczba bieżąca	Kraj	obszar w kwadratowych kilometr.	Ilość istniejących szkół średnich	Jedna szkoła średnia przypada na kwadratowych kilometrów	W porównaniu z dolną Austryą: wypadłoby szkół średnich	W porównaniu z dolną Austryą: t. j. więcej o szkół	W porównaniu z całą monarchią: wypadłoby szkół średnich	W porównaniu z całą monarchią: t. j. więcej lub mniéj o	UWAGA
1	Austrya dolna .	19824_{17}	39	508_{31}	39	—	17	— 22	
2	Szląsk	5147_{53}	9	571_{95}	10	1	4	— 5	
3	Morawa	22229_{61}	36	617_{49}	44	8	18	— 18	— 77
4	Czechy.	51955_{78}	72	721_{61}	102	30	43	— 29	
5	Wybrzeże	7988_{59}	10	798_{86}	16	6	7	— 3	
6	Tyrol z ziemią przedarulańską	29326_{81}	18	1629_{27}	58	41	24	+ 7	
7	Dalmacya	12792_{57}	7	1827_{51}	25	18	11	+ 4	
8	Bukowina	10451_{00}	5	2090_{20}	20	15	9	+ 4	
9	Austrya górna ze Solnogrodem	19162_{38}	9	2129_{15}	38	29	16	+ 7	+ 77
10	Karyntya i Kraina	20361_{65}	9	2262_{10}	40	31	17	+ 8	
11	Styrya.	22454_{04}	9	2494_{89}	44	35	19	+ 10	
12	Galicya z wiel. ks. krakow. . .	78496_{77}	29	2706_{79}	154	125	66	+ 37	
	Ogółem . . .	300190_{90}	252	1191_{23}	590	339	251	—	

Porównanie

krajów koronnych państwa austryackiego względm stosunku ilości gimnazyów do ilości szkół realnych.

Liczba bieżąca	Kraj	Ilość obecnie istniejących: Gimnazyów	szkół realnych	Więc na 100 gimnazyów przypada szkół realnych	W porównaniu z Wybrzeżem mniej o: %	szkół realnych	z całą monarchią więcej lub mniej: %	szkół realnych	UWAGA.
1	Wybrzeże	5	5	100	—	—	$+46_{34}$	+ 2	+ 14
2	Styrya	5	4	80	20	1	$+26_{34}$	+ 1	
3	Szląsk	5	4	80	20	1	$+26_{34}$	+ 1	
4	Morawa	20	16	80	20	4	$+26_{34}$	+ 5	
5	Austrya dolna .	22	17	77_{3}	22_{7}	5	$+23_{64}$	+ 5	
6	Bukowina	3	2	66_{7}	33_{3}	1	$+13_{04}$	ułamek	
7	Austrya górna ze Solnogrodem	6	3	50	50	3	-3_{66}	ułamek	—14
8	Tyrol z ziemią przedarulańską	12	6	50	50	6	-3_{66}	ułamek	
9	Czechy	50	22	44	56	28	-9_{66}	— 5	
10	Dalmacya	5	2	40	60	3	-13_{66}	— 1	
11	Karyntya i Kraina	7	2	28_{6}	71_{4}	5	-25_{06}	— 1	
12	Galicya z w. ks. krakowskiem .	24	5	20_{8}	79_{2}	19	-32_{86}	— 7	Stryj licząc już jako gimnazyum.
	Ogółem . . .	164	88	53_{66}	46_{34}	76	—	—	

Porównanie

krajów koronnych państwa austryackiego względem **obszaru**, na który w ogóle przypada jedna **szkoła realna** (wyższa lub niższa).

Liczba bieżąca	Kraj	Obszar w kwadratowych kilometrach	Ilość istniejących szkół realnych	Jedna szkoła realna przypada na kwadratowych kilometrów	W porównaniu z dolną Austryą: wypadłoby szkół realnych	W porównaniu z dolną Austryą: t. j. więcej szkół realnych o	W porównaniu z całą monarchią: wypadłoby szkół realnych	W porównaniu z całą monarchią: t. j. więcej lub mniej szkół realnych o	UWAGA
1	Austrya dolna .	19824_{17}	17	1166_{13}	17	—	6	—11	— 32
2	Szląsk	5147_{53}	4	1286_{88}	5	1	2	— 2	
3	Morawa	22229_{61}	16	1389_{35}	19	3	7	— 9	
4	Wybrzeże	7988_{59}	5	1597_{72}	7	2	2	— 3	
5	Czechy.	51955_{78}	22	2361_{63}	44	22	15	— 7	
6	Tyrol z ziemią przedarulańską	29326_{81}	6	4887_{86}	25	19	9	+ 3	+ 32
7	Bukowina	10451_{00}	2	5225_{50}	9	7	3	+ 1	
8	Styrya	22454_{04}	4	5613_{51}	20	16	7	+ 3	
9	Austrya górna ze Solnogrodem	19162_{38}	3	6387_{46}	16	13	5	+ 2	
10	Dalmacya	12792_{57}	2	6396_{29}	11	9	3	+ 1	
11	Karyntya i Kraina	20361_{65}	2	10180_{82}	18	16	6	+ 4	
12	Galicya z wielk. ks. krakowsk.	78496_{77}	5	15699_{35}	67	62	23	+18	bez Stryja
	Ogółem . . .	300190_{90}	88	3411_{30}	258	170	88	—	

Porównanie

krajów koronnych państwa austryackiego względem **ludności** na którą przypada jedna **szkoła realna** (wyższa lub niższa).

Liczba bieżąca	Kraj	Ilość mieszkańców według prof. Umlauffta z doliczeniem domniemanego przyrostu.	Ilość istniejących szkół realnych	jedna szkoła realna przypada na mieszkańców	W porównaniu z dolną Austryą: wypadłoby szkół realnych	tj. więcej szkół realnych	W porównaniu z całą monarchią: wypadłoby szkół realnych	tj. więcej lub mniej szkół realnych	UWAGA.
1	Austrya dolna .	2192168	17	128951	17	—	8	— 9	
2	Wybrzeże. . . .	666583	5	133317	5	—	3	— 2	
3	Morawa	2159290	16	134956	17	1	8	— 8	
4	Szląsk	585067	4	146267	5	1	2	— 2	— 24
5	Tyrol z ziemią przedarulańską	912097	6	152016	7	1	4	— 2	
6	Czechy	5542020	22	251910	43	21	21	— 1	
7	Dalmacya	490136	2	245068	4	2	2	—	
8	Bukowina	569878	2	284939	4	2	2	—	
9	Austrya górna ze Solnogrodem	907974	3	302658	7	4	4	+ 1	
10	Styrya	1211839	4	302960	10	6	5	+ 1	
11	Karyntya i Kraina	818516	2	409258	6	4	3	+ 1	+ 24
12	Galicya z w. ks. krakowskiem .	6337073	5	1267415	49	44	26	+21	
	Ogółem . . .	22392641	88	254482	174	86	88	—	

KRONIKA ZAKŁADU.

Rok szkolny rozpoczęto 1go września uroczystem nabożeństwem.

Dnia 18go września odbył się poprawczy examin dojrzałości pod przewodnictwem Wgo Studzińskiego, delegata do Rady szkolnéj krajowéj.

Dnia 21 grudnia uczcił zakład pamięć 600letniego panowania Dynastyi Habsburgskiéj w Austryi solenném nabożeństwem, stosowną przemową zastępcy Dyrektora, i profesora Rozmuskiego o znaczeniu téj uroczystości dla dynastyi najmiłościwiej nam panującego Cesarza Franciszka Józefa I i produkcyami myzykalnymi uczniów i deklamacyą.

Dnia 7go lutego odprowadzała młodzież szkolna w uroczystym pochodzie zwłoki ś. p. Józefa Szujskiego na miejsce wiecznego spoczynku.

W letnim terminie odbył się piśmienny examin dojrzałości 21 maja i dni następnych, ustny zaś 4go czerwca pod przewodnictwem Wgo Studzińskiego.

Wystawa rysunków, map i ozdobnego pisma otwartą była 27. 28. 29. czerwca.

Rok szkolny zakończono 30 czerwca dziękczynnem nabożeństwem.

Zmiany zaszłe w gronie nauczycieli w ciągu roku szkolnego 1882-83.

Dnia 25 lipca 1882 zmarł po długich cierpieniach ś. p. Jan Mazurkiewicz c. k. profesor i zastępca Dyrektora tutejszego zakładu, zacny i prawy człowiek i najlepszy kolega.

Cześć jego pamięci!

Rozporządzeniem z dn. 26 sierpnia 1882 l. 8480 przeniosła Rada szkol. krajow. zastępcę nauczyciela Wilhelma Przybylskiego do c. k. gimnazyum Św. Anny w Krakowie.

Z początkiem września opuścił dobrowolnie służbę Karol Trochanowski aplikant do chemii.

GRONO NAUCZYCIELSKIE

w ciągu roku szkolnego.

Nauczyciele przedmiotów obowiązkowych.

1. **Studziński Marceli**, dyrektor i delegat miasta Krakowa do Rady szkol. krajow. zostaje we Lwowie.
2. **Lenartowicz Jan**, Dor filozof. c. k. prof. i zastępca Dyrektora uczył histor. powszech. w II kl., pol. języka w II i III, kl. = 7 godzin tygod.
3. **Miejski Laurenty**, c. k. prof. uczył niem. języka w I, II, IV kl, = 17 godz. tygod.
4. **Zathey Hugo**, Dr. filozof. c. k. prof. uczył pols. języka w I, IV, V, VI, VII, kl. = 16 godzin tygod.
5. **Wierzejski Antoni**, Dr. filozof. c. k. prof. i docent zoologii i anatomii porównawczej na wszechnicy Jagiellońskiej uczył geog. w I, hist. natur. w I, II, V, VI, VII, = 17 godzin tygod.
6. **Rozmuski Czesław**, c. k. prof. uczył hist. powsz. w III, IV, VI, VII, geog. II, III, IV, VI, VII. = 18 godz. tygod.
7. **Dembowski Leon**, c. k. prof. uczył kalig. w I, III, rys. wolnoręcz. w III, VI, VII, = 16 godz. tygod.
8. **Walczak Jan**, Dr. filozof. c. k. prof. uczył mat. I, III, IV, fizyki III, IV = 17 godzin tygod.
9. **Świderski Aleksander** c. k. prof. uczył mat. i fizyki w VI, VII kl. = 18 godz. tygod.
10. **German Ludomił**, Dr. filozof. c. k. prof. uczył hist. i geog. w V kl., niem. języka w V, VI, VII kl. = 17 godz. tygod.

11. **Jaworski Walery**, Dr. medycyny c. k. prof. i docent chorób żołądka i jelit na wszechnicy Jagiellońskiéj uczył chemii w IV, V, VI, VII kl. i mat. w II kl. = 14 godz. tygod.
12. **Medveczky Edward**, c. k. prof. uczył geom. wykreślnéj w III, IV, V, VI, VII kl. = 15 godz. tygod.
13. **Piccard Leon**, c. k. prof. uczył kalig. w II kl., rys. geom. w I kl., rys. wolnoręcz. w II, IV, V kl. = 18 godz. tygod.
14. **X. Puszet Stanisław**, katecheta uczył religii we wszystkich kl. = 14 godz. tygod.
15. **Grzybowski Grzegórz**, c. k. prof. uczył niem. w III kl., geom. w II kl., mat. w V kl. = 14 godz. tygod.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Ks. Domagalski Konstanty, uczył francus. języka.
2. Rozmuski Czesław, uczył hist. kraju rodzinnego.
3. Dr. Kosiński Władysław, uczył stenografii.
4. Sierosławski Józef, uczył spiewu.
5. Mazur Edward, „ gimnastyki.
6. Dr. Jaworski Walery, kierował ćwiczeniami w chemicznéj pracowni.
7. Dr. Duszak, uczył religii mojżeszowej.

Plan nauk i książki szkolne.

A) **Przedmioty obowiązkowe.**

KLASA I.

Gospodarz: Dr. Walczak.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Zasady nauki wiary i obyczajów Książka używana: Schuster, nauka wiary, tłóm. Zieliński

Język polski. 4 g. tygodniowo. Nauka o formach imion i czasowników, o zdaniu pojedynczém rozwiniętém; z głosowni, co najważniejsze. — Rozbierano, objaśniano i opowiadano ustępy z wypisów, niektóre deklamowano. Co tydzień ćwiczenia piśmienne. — Gramatyka: Antoniego Małeckiego i Wypisy polskie, t. I, wyd. 4te.

Język niemiecki. 6 g. tygod. Uczono form imion i czasownika praktycznie przy tłómaczeniu przykładów z niemieckiego na polskie i odwrotnie. Co tydzień półgodzinne extemporale i jeden dyktat. Książka: Wypisy niemieckie Rebena wyd. 3cie.

Geografia. 3 g. tyg. Pojęcia wstępne z geografii fizycznej i matematycznéj, oro- i hydrografia wszystkich części świata. Książka: Rys geografii powszechnéj Schuberta, tłóm. Lenartowicz.

Arytmetyka. 4 g. tyg. Cztery działania liczbami całkowitymi i dziesiętnymi, mianowanymi i niemianowanymi; fortele rachunkowe i skrócenia; podzielność liczb; wynajdywanie najmniejszéj wspólnéj wielokrotnéj i największéj wspólnéj miary; ułamki zwyczajne. Książka: Arytmetyka Bączalskiego. Część I.

Historya naturalna. 3 godz. tyg. Zoologia. Książka: Zoologia Dra Nowickiego dla klas niższych.

Geometrya i rysunki geometryczne. 4 g. tyg. O punktach, liniach, kątach, trójkątach, czworo- i wielobokach; mierzenie, dodawanie i odejmowanie linij prostych i kątów; rysowanie tych ilości przestrzennych z uwzględnieniem ich wielkości i położenia z wolnéj ręki; rysowanie z modeli drutowych i gipsowych, tudzież ornamentów płaskich.

Kaligrafia. 2 godz. tyg. Pismo zwyczajne polskie i niemieckie według wzorów Greinera.

KLASA II.

Gospodarz: ks. Puszet.

Religia. 2 g. tyg. Historya starego testamentu z uwzględnieniem chronologii i geografii. Książka: Historya biblijna Dąbrowskiego I. część.

Język polski. 3 g. tyg. Powtórzenie i uzupełnienie nauki ó formach i o zdaniu. Czytanie, analiza gramatyczna i opowiadanie z Wypisów polskich t. II. Książka gramatyczna, tudzież ćwiczenia piśmienne jak w klasie I.

Język niemiecki. 6 g. tyg. Powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach; czasy złożone w obu formach; używanie „zu" z trybem bezokolicznym; zaimki, liczebniki, o przyimkach i spójnikach, co najważniejsze; składnia szyku i zgody. Gramatyka: Schobera, opracował Reben, wydanie 3cie. Tłómaczono, objaśniano i opowiadano z Wypisów niemieckich, jak klasa I. Co tydzeń extemporale.

Historya. 1 g. tyg. Przegląd ważniejszych wypadków w historyi starożytnéj. Książka: Weltera, tłóm. Sawczyński, I.

Geografia. 2 g. tyg. Szczegółowa geografia Azyi, Afryki, krajów Europy południowéj i zachodniéj. Książka: Geografia Kluna.

Arytmetyka. 3 g. tyg. Powtórzono przedmiot klasy poprzedzającéj; austryackie miary, wagi i monety; stosunki i pro-

porcye; reguła trzech pojedyncza i złożona, praktyka włoska; rachunek procentu prostego w zastósowaniu do rachunków kupieckich; rachunek terminu; reguła spółki, łańcuchowa, przeciętna i mięszaniny. Książka jak w kl. I. Co dni 14 zadanie szkolne.

Historya naturalna. 3 godz. tyg. W I półroczu: Mineralogia, według książki Klęska; w II półr. Botanika, według książki Hückla.

Geometrya i rysunki geometryczne. 4 godz. tygod. Krótkie powtórzenie przedmiotu klasy I. Przystawanie i podobieństwo trójkątów; o liniach krzywych: kole, elipsie, hyperboli i paraboli. Względności zachodzące między liniami prostymi a płaszczyznami w przestrzeni, kąt bryłowy trójścienny, bryły geometryczne. Rysunek obejmował graficzne tych przedmiotów przedstawienie za pomocą przyrządów.

Rysunki odręczne. 4 g. tyg. W I. półr. rysowano z tablicy figury geometryczne i płaskie, ornamenta, w II półroczu z wzorów Tąubingera, Schreibera i Meichelta.

Kaligrafia. 2 g. tyg. W I. półroczu pisano na linii pojedynczéj, w II półr. Rond francuski.

KLASA III.

Gospodarz: Dembowski.

Religia. 2 godz. tyg. Historya życia Chrystusa i historya apostolska z uwzględnieniem biblijnéj geografii i chronologii. Książka: Dąbrowski Nowy testament II część.

Język polski. 3 g. tyg. Powtórzenie nauki o rzeczowniku, przymiotniku i zaimku, jakotéż o ortografii: Nieodmienne części mowy, składnia zgody, o zdaniu złożoném. Książka gramatyczna jak w klasie I. Rozbiór gramatyczny, opowiadanie i deklamacya ustępów wierszem i prozą z Wypisów polskich t. III. Co 10 dni zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

Język niemiecki. 5 godz. tyg. Powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach, szczególnie o zaimkach, przymiotnikach i liczebnikach. Składnia szyku, zgody i co najważniejsze ze składni rządu. Książka gram. jak w klasie II. W zastósowaniu tėj nauki rozbierano i tłómaczono z niemieckiego na polskie i odwrotnie z Wypisów Hamerskiego. Opowiadanie i deklamacya ustępów proz. niemieckich. Co 10 dni zadanie domowe, co 14 dni szkolne.

Historya. 2 g. tyg. Dzieje wieków średnich z szczególnėm uwzględnieniem historyi austryackiėj i polskiėj podług Weltera, t. II. tłóm. Sawczyński.

Geografia. 2 g. tyg. Kraje Europy środkowėj i północnėj, Ameryka i Australia. Książka: Geografia Kluna, tlóm. German-Starkel.

Arytmetyka. 4 g. tyg. Powtórzenie i uzupełnienie materyału naukowego z klas poprzednich. Układ metryczny: rachunek monet, papierów wartościowych, nauka o wekslach. Cztery działania liczbami algebraicznymi, podnoszenie liczb do drugiėj i trzeciėj potęgi, wyciąganie drugiego i trzeciego pierwiastka. Książka: Bączalski, część II. Co 14 dni zadania szkolne.

Fizyka. 3 g. tyg. Ogólne i szczególne własności ciał, o cieple, składaniu i rozkładaniu sił, o punkcie ciężkości; machiny pojedyńcze, równowaga ciał stałych, ciekłych i lotnych, podług Staneckiego fizyki wydanėj na III klasę.

Geometrya i rysunki geometryczne. 3 g. tyg. Powtórzenie i uzupełnienie materyału naukowego z klasy II. Konstrukcyjna stereometrya i polegające na tėj nauce praktyczne ćwiczenia. Zapoznanie z gatunkami farb i ćwiczenia w nakładaniu.

Rysunki odręczne. 4 g. tyg. Ornamenta ze stósownėm objaśnieniem; szczególnie ornamenta greckie, podług wzorów Carrota i Bilaurdeau i podług gipsów.

Kaligrafia. 2 godz. tygod. W I. półr. pismo gotyckie, klockowe i fractur, w II półr. pisma ozdobne wszelkiego rodzaju.

KLASA IV.

Gospodarz: Medveczky.

Religia. 2 godz. tyg. Objaśnienie ważniejszych obrzędów kościelnych z uwzględnieniem ich powodu i czasu zaprowadzenia. Książka: Liturgika Jachimowskiego.

Język polski. 3 godz. tyg. Składnia rządu: okres i szyk wyrazów, podług książki jak w kl. I. — Rozbiór gramatyczny, opowiadanie i deklamacya ustępów prozą i wierszem z Wypisów t. IV. Ćwiczenia piśm. jak w klasie III.

Język niemiecki. 5 godz. tyg. Składnia rządu i zgody; skracanie i rozwijanie zdań; o czasach i trybach, mowa prosta i uboczna; nauka o przyimkach i spójnikach, na podstawie gramatyki Janoty. — Naukę tę przy ciągłém powtarzaniu materyału naukowego klas poprzednich, podawano przy czytaniu z Wypisów niemieckich Hamerskiego. Opowiadano czytane ustępy i uczono się ich na pamięć. Ćwiczenia piśmienne jak w klasie III.

Historya. 2 godz. tyg. Dzieje nowożytne z szczególném uwzględnieniem historyi austryackiéj i polskiéj podług Weltera—Sawczyńskiego, t. III.

Geografia. 2 godz. tyg. Geografia i statystyka monarchii austro-węgierskiéj. Książka: Geografia Kluna, tłómaczenie Germana i Starkla.

Arytmetyka. 3 godz. tyg. Powtórzono i uzupełniono przedmiot klas poprzednich. Cztery działania liczbami algebraicznymi; największa wspólna miara i najmniejsza wpólna wielokrotna, ułamki zwyczajne, potęgowanie i pierwiastkowanie, zrównanie pierwszego stopnia z jedną i dwiema niewiadomymi. Książka i zadania jak w klasie III.

Fizyka. 3 godz. tyg. Dynamika ciał stałych, płynnych i lotnych, magnetyzm, elektryczność, galwanizm, akustyka, optyka, według książki Urbańskiego na klasę IV.

Chemia 4 godz. tyg. Przegląd najważniejszych pierwiastków i ich połączeń na podstawie doświadczeń; sposoby fa-

bryczne otrzymania ważniejszych przetworów technicznych i ich zastósowanie.

Geometrya i rysunki geometryczne. 3 godz. tygod. Powtórzono w krótkości materyał naukowy z klas poprzednich, obliczano powierzchnie figur płaskich, powierzchnie i objętości brył, rozwiązując przytém rozmaite praktyczne zagadnienia. — Zamiana figur i konstrukcya linij krzywych. Zastósowanie najważniejszych zasad geometrycznych do praktycznego miernictwa. Rzuty ortogonalne punktu i linii na dwie współrzędne płaszczyzny. Wykonywano odpowiednie tej nauce rysunki geometryczne, mianowicie plany sytuacyjne, tak piórem jak i farbami.

Rysunki odręczne. 4 godz. tyg. Ornamenta cieniowane olówkiem. krédką lub farbą i wyciąganie piórem; cieniowano głowy, zwierzęta, części roślin i bryły geometryczne według modeli i wzorów Carrota, Juliena, Schreibera.

KLASA V.

Gospodarz: Dr. German.

Religia. 2 godz. tyg. Półr. I: Źródła wiary katolickiéj i nauki obyczajów w historycznêm przedstawieniu. Półr. II: Katolicka nauka wiary. Książka Dra Antoniego Wapplera, tłóm. Jędrzej Świsterski.

Język polski. 3 godz. tyg. Nauka o poezyi w ogóle, a w szczególności: poezya liryczna, jéj podział, krótka historya liryki polskiéj i czytanie poezyi lirycznych z książki Mecherzyńskiego I części. Co dwa tygodnie zadanie domowe, co 4 tygodnie szkolne.

Język niemiecki. 5 godz. tyg. Powtarzanie ciągłe wszystkich działów gramatyki przy sposobności lektury z wypisów niemieckich Jandaurka. Rozmowa na podstawie czytanych ustępów, opowiadanie i uczenie się ich na pamięć. Co dwa tygodnie zadanie domowe, co miesiąc szkolne lub extemporale.

Historya. 3 godz. tyg. Historya starożytna według książki Gindelego tłóm. Markiewicz.

Geografia. 1 godz. tyg. Geografia Azyi, Afryki i państw południowéj Europy z uwzględnieniem stosunków handlowych i przemysłowych, podług książki Kluna.

Matematyka. 5 godz. tyg. Algebra: System liczbowy, pojęcie różnych operacyj rachunkowych i ilości; cztery działania, podzielność liczb; ułamki; proporcye. Potęgowanie, pierwiastkowanie, ilości urojone, zrównania stopnia pierwszego, kwadratowe. Z Geometryi: Planimetrya. — Podręcznik Staneckiego dla klas wyższych. Co 14 dni ćwiczenia szkolne.

Historya naturalna. 3 godz. tyg. W półr. I: Główne zasady anatomii i fizyologii; w półr. II: Szczegółowa anatomia i fizyologia na podstawie preparatów anatomicznych i histologicznych, oraz systematyka w zakresie podanym w książce: Nowickiego Zoologia dla klas wyższych.

Chemia. 3 godz. tyg. W półr. I: Wiadomości wstępne, mianowicie: rodnia, drobiny, atomowości, pochodzenie i znaczenie wzorów rodniowo-drobinowych ściągniętych i rozwiniętych; podział pierwiastków na metaloidy i metale. W półr. II: dalszy ciąg nauki o metaloidach; o własnościach fizycznych i chemicznych metalów; metale: gromady potasowców, wapniowców, glinowców. Podręcznik Roscoe'go, tłóm. Nawratil — Sokołowski.

Geometrya wykreślna. 3 godz. tyg. O rzutach i względnościach punktu, linii prostéj i płaszczyzny, z rozwiązaniem dotyczących zagadnień analitycznych. O rzutach brył graniastych i okrągłych; przekroje brył płaszczyznami, oznaczenie przekroju w siatkach. O punktach przebicia prostéj z bryłami. O liniach krzywych. Książka: Wierzbickiego Geometrya wykreślna.

Rysunki odręczne. 4 godz. tyg. Ornamenta cieniowane podług wzorów Juliena, Carrota, głowy podług Kriehubera, Taubingera, Juliena. Lepsi uczniowie rysowali głowy z modeli gipsowych.

KLASA VI.

Gospodarz: Świderski.

Religia. 2 godz. tyg. Etyka katolicka, podług książki Martina, tłómaczył Solecki.

Język polski. 3 godz. tyg. Proza dydaktyczna i historyczna, podział ich na stopnie i kształty, przyczém czytano odpowiednie ustępy z wzorów prozy Rymarkiewicza. Co 14 dni zadanie domowe, co 6 tygodni szkolne.

Język niemiecki. 4 godz. tyg. Czytanie i objaśnianie formy i treści utworów prozaicznych i poetycznych według wypisów Jandaurka na kl. VI.

Historya. 3 godz. tyg. Historya wieków średnich na podstawie Pütza t. II. tłóm. Niedzielski, z szczególném uwzględnieniem historyi austryackiéj i polskiéj.

Geografia. 1 godz. tyg. Dokładniejszy opis krajów Europy, z wyjątkiem Hiszpanii, Włoch, Turcyi i Austryi, podług Kluna, tłóm. German — Starkel.

Matematyka. 5 godz. tyg. Powtórzenie logarytmów i równań. Równania wyższego stopnia, które na zrównania drugiego stopnia sprowadzić można, ułamki ciągłe, równania nieoznaczone, szeregi arytm. i geometr., z zastosowaniem do procentu składanego i obliczenia renty; kombinacye, twierdzenie Newtona, Trygonometrya, stereometrya i trygonometrya sferyczna. Co 14 dni zadanie szkolne.

Fizyka. 4 godz. tyg. Mechanika ogólna; na téj podstawie działanie sił molekularnych, ogólne własności ciał stałych. Mechanika ciał stałych, kroplistopłynnych i lotnych. Podręcznik: Fizyka Chlebowskiego.

Historya naturalna. 2 godz. tyg. W półr. I: Anatomia, fizyologia i morfologia roślin; w półr. II: Systematyka. — Podręcznik: Botanika Billa, tłóm. Łomnicki.

Chemia. 2 godz, tyg. Metale ciężkie, ich otrzymanie i zastósowanie. Z chemii organicznéj: wiadomości wstępne, alkohole i kwasy jednoatomowe, tudzież należące tu aldehydy

i etery. — Podręcznik: Roscoe'go, tłóm. Nawratil — Sokołowski.

Geometrya wykreślna. 3 godz. tyg. Przecięcie brył; rozwiązanie naroża trójściennego, linie krzywe: elipsa, hiperbola, parabola. Powierzchnie wypłaszczalne i płaszczyzny styczności. Przecięcia powierzchni wypłaszczalnych między sobą, jako też przecięcia ich płaszczyznami: konstrukcya siatek z oznaczeniem linii przekrojowych. Powierzchnie obrotowe i wichrowate. Książka Wierzbickiego.

Rysunki odręczne. 4 godz. tyg. Głowy i całe postaci podług wzorów Taubingera, Juliena, Kriehubera i z gipsów; ornamentą i wzór stylów klasycznych, głównie według antyków.

KLASA VII.

Gospodarz: Rozmuski.

Religia. 2 godz. tyg. Historya kościelna według książki Robicza, tłóm. Jachimowski.

Język polski. 3 godz. tyg. Proza retoryczna, jéj rozwój w Polsce i podział na stopnie i kształty; poezya dramatyczna, jéj historya i podział oraz krótka historya teatru polskiego. Zarys historyi literatury polskiéj. Odpowiednia lektura z wypisów Mecherzyńskiego II części. Co 2 tyg. zadanie domowe, a co 7 tyg. szkolne.

Język niemiecki. 4 godz. tyg. Objaśniano utwory najcelniejszych poetów, z poglądem na historyą literatury począwszy od Klopstocka. Jako podręcznik do lektury i tłómaczenia służyły wypisy niemieckie Eggera t. I. dla szkół realn. Co 14 dni ćwiczenia piśmienne.

Geografia. 1 godz. tyg. Geografia i statystyka monarchii austryacko-węgierskiéj z szczególném uwzględnieniem stosunków handlowo-przemysłowych, podług Geografii Kluna, tłóm. German — Starkel.

Historya. 3 godz. tyg. Historya nowsza od odkrycia Ameryki z uwzględnieniem dziejów monarchii austryackiéj i historyi polskiéj. Podręcznik: Pütza dla klas wyższych t. III, tłóm. Niedzielski.

Matematyka. 5 godz. tyg. Zrównanie stopnia trzeciego i czwartego liczebne, co najważniejsze z rachunku prawdopodobieństwa w zastósowaniu ubezpieczenia na życie. O szeregach stopnia wyższego włącznie problemat interpelacyjny, główne rzeczy o zbieżności i rozbieżności szeregów Zastósowanie trygonometryi sferycznéj do zadań stereometryi, w szczególności do sferycznéj astronomi; analityczna geometrya płaska i powtórzenie przedmiotu klasy VI. Co 14 dni zadanie szkolne.

Fizyka. 4 godz. tyg. Ruch falowy, akustyka, optyka, ciepło promieniste, elektryka, magnetyzm. Główne rzeczy z geografii fizycznéj, meteorologii i astronomii. Podręcznik Chlebowskiego.

Historya naturalna. 3. godz. tyg. W półr. I: mineralogia w półr. II: geognozya i geologia. Książka: Mineralogia Łomnickiego.

Chemia. 2 godz. tyg. Dalszy ciąg chemii organicznéj, mianowicie: alkohole i kwasy rodników dwu- i trójatomowych, związki aromatyczne, barwiki. Podręcznik jak w kl. V.

Geometrya wykreślna. 3 godz. tyg. Konstrukcya wolnéj perspektywy; tony cienia; w półr. II: powtórzono przedmioty klasy V. i VI. Ćwiczenia w rysowaniu przedmiotów technicznych i nakładaniu farbami.

Rysunki odręczne. 4 godz. tyg. Ornamenta, głowy, figury, według wzorów Juliena, Taubingera, Carrota, Bilordeau'a. Przedmioty techniczne i architektoniczne tuszem, sepią i farbami. Rysunek z modeli gipsowych.

B) **Przedmioty nadobowiązkowe.**

Historya kraju rodzinnego. W 4 oddziałach tygodniowo po 1 go-

dzinie. W nauce tėj brało udział 136 uczniów. Remuneracya 250 złr. w. a.

Język francuski. W 3 oddziałach po 2 godz. Uczniów 54. Remuneracya 320 złr.

Śpiew. W 3 oddz. po 2 godz. Uczniów 36. Remuneracya 180 złr.

Gimnastyka. W 6 oddziałach po 1 godzinie. Uczniów 74. Remuneracya 250 złr.

Stenografia. W 2 oddziałach po 1 godzinie. Uczniów 30. Remuneracya 100 złr.

Ćwiczenia w laboratoryum chemicznėm. W 2 oddziałach 4 godzin. Uczniów 8.

C) **Temata do piśmiennych wypracowań**

V KLASA.

Zadania polskie.

1. Ostatnie wakacye.
2. Sąd Lubuszy.
3. Wyprawa Igora na Połowców.
4. Dzień zaduszny.
5. Praktyczne ćwiczenia rytmiczne.
6. O zdrowiu.
7. Co to jest obowiązek — i jakie ma obowiązki młodzież szkolna?
8. Wartość i znaczenie t. z. Pomników języka polskiego.
9. Wilia Bożego Narodzenia.
10. Stan Aten za Peryklesa.
11. Jaki wpływ wywarł na oświatę wynalazek druku?
12. O miłości ziemi rodzinnėj (z uwzględnieniem elegii Janickiego).
13. Zalety i wady Polaków XVI wieku. (podług M. Reja).
14. Treść przeczytanėj w ostatnich czasach książki.
15. Uwagi nad powyższą książką.
16. Strzeż się, abyś szczęścia swego, kosztem drugich nie pobudował.
17. Dlaczego ludzie chwalą dawne czasy?

18. Wpływ losu na usposobienie człowieka.
19. Cezar i Pompejus.
20. Kto zbyt o sobie wysoko trzyma, nie wart względów. (Krasicki. Myszeis.)

Dr. Zathey.

KLASA. VI.

1\. 2. Wakacye. (wspomnienie pamiętniejszych chwil.)
3. Przewodnie myśli w pieśniach Jana Kochanowskiego. (Czytanych w szkole.)
4. O najważniejszych i najpożyteczniejszych wynalazkach naszego wieku.
5. Dlaczego najlepiej uczyć się we własnym kraju, (z nawiązaniem do Satyra Kochanowskiego).
6. Treść III księgi Iliady, czytanéj w tłómaczeniu Jana Kochanowskiego i Pawła Popiela.
7. O teatrze starożytnym. (podług wykładu objaśnionego rysunkami.)
8. Rozbiór „Odprawy posłów greckich“ Jana Kochanowskiego.
9. Znaczenie świąt w życiu rodzinném i narodowém.
10. Wzrost domu Karolingów aż do Karola W.
11. O grzeczności.
12. Rozbiór wiersza Miaskowskiego: „Na niepogodę w r. 1605.
13\. 14. Piękna rzecz latać, gdy się komu godzi.
Bezpieczny jednak, kto po ziemi chodzi.
Powiastka albo rozprawa. (Krasicki Myszeis VI.)
15. Podróż Zygmunta III do Szwecyi. (Podług Zbylitowskiego).
16. Mala szczelina zatopić może wielki okręt (ze zdań Franklina).
17. Wpływ zatrudnienia na usposobienie i charakter człowieka.
18. O lekkomyślności.
19. Co rozumieli pisarze złotego wieku przez poczciwą sławę?
20. Charakterystyka współczesnych trzech monarchów Karola IV. Kazimierza W. i Ludwika Węgierskiego.

Dr. Zathey.

KLASA. VII.

1. 2. Wakacye.
3. Nie o tém nam myśleć, by więcéj przybywało, ale o tém, aby nam tak wiele nie było potrzeba. (F. Birkowski.
4. Charakterystyka odludka.
5. Objaśnić słowa Jakóba Wujka: Gdzie będą skarby nasze, tam będą i serca nasze.
6. Rozbiór satyry Krasickiego. „Złość ukryta i jawna“.
7. Charykterystyka Kleandra w komedyi Bohomolca: „Ubogi pokorny.“
8. Plany Karola V i przeszkody w ich wykonaniu.
9. Rozbiór „Zofijówki“ Trembeckiego.
10. Głupstwo podług satyry Naruszewicza.
11. Szczęśliwy, kto wdzięk z pożytkiem złączył. (Krasicki. Myszeis X.)
12. 13. Treść i rozbiór komedyi J. U. Niemcewicza: „Powrót posła.“
14. W jaki sposób starała się Anglia w XVII i XVIII wieku o przeważne stanowisko w Europie.

Dr. Zathey.

Temata do zadań niemieckich.

KLASA. V.

1. Mein schönster Ferientag.
2. Gedankengang im Gedichte: „der Sänger.“
3. Die Boten des Herbstzeit.
4. Gedankengang im Gedichte: „der getreue Eckart“.
5. Cid's letzter kriegszug.
6. Eine Winterlandschaft.
7. Jugenderziehung in Sparta.
8. Die Thiere als Lehrmeister der Menschen.
9. Gedankengang im Gedichte: „der Taucher.“
10. Die Arbeit ist keine Last, sondern eine Wohlthat.

11. Bedeutung der Eisenbahnen.
12. Gedankengang im Gedichte „der Fischer.“
13. Der Rathhausthurm in Krakau.
14. Der Ring des Polykrates. (Nach erzählung.)
15. Die Begründung des Tribunat's.
16. Die natürlichen Waffen der Thiere.
17. Die Gallier in Rom.
18. Hermanns Vaterhaus.
19. Karthago's Fall.
20. Ein Spaziergang.
21. Das Leben auf dem Bahnhofe bei dem Abgange eines Zuges.
22. Ein Gewitter.

Dr. German.

KLASA VI.

1. Wer kein Geld hat, ist arm, wer nur Geld hat ist ärmer.
2. Der Ursprung der Gralsage.
3. Der Rabe fliegt allein, die Raben scharenweise Gesellschaft braucht der Thor, und Einsamkeit der Weise.
4. Freiherr von Attinghausen und Ulrich v. Rudenz. (Wilhelm Tell.)
5. Des Rechtschaffenen Freudentag. (Nach Voss.)
6. Hagen's Hinterlist.
7. Wie verändert der Mensch die Gestalt der Erdoberfläche.
8. Was treibt die Menschen in die Ferne?
9. Hoffnung und Erinnerung des Menschen Trost und Stütze.
10. Stauffacher's Erzählung von der Herkunft der Schweizer.
11. Im Unglücke halt'aus. (In Briefform.)
12. Den schlechten Mann muss man verachten.
    Der nie bedacht, was er vollbringt. (Schiller).
13. Wie gerieth Maria Stuart in das Gefängnis zu Fotheringhey?
14. In grosses Unglück lernt ein edles Herz
    Sich endlich finden, aber wehe thut's
    Des Lebens kleine Zierden zu entbehren. (Schiller).
15. Gold und Eisen in Bezug auf ihre Nutzen für die Menschheit.
16. Die Rede gleicht einem Schwerte.

17. Maria Stuart und Elisabeth.
18. Man soll den Tag nicht vor dem Abend loben. (Ein Gespräch).
19. Meide den Schmeichler! (Ein Brief.)
20. Charakteristik des Grosschatzmeisters Lord Cecil Barleigh.

Dr. German.

KLASA VII.

1. Bedeutung der Weltausstellungen.
2. Deutung der Allegorie im Gedichte: „Das eleusische Fest“.
3. Lästert nicht die Zeit die reine! Schmäht ihr sie, so schmäht ihr euch,
   Denn es ist die Zeit dem reinen, unbeschriebenen Blatte gleich
   Das Papier ist ohne Makel, und die Schrift darauf seid ihr,
   Ist die Schrift just nicht erbaulich, nun was kann das Blatt dafür? (A. Grün).
4. Brutus und Cassius, (Charakterbilder nach Schakespeare).
5. Troja's Fall. (Nach Aeneis. II).
6. Hüons kampf mit Amory, (Wieland Oberon. I).
7. Kann uns zum Vaterlande die fremde werden?
8. Die Geschichte ist eine Lehrerin des Lebens.
9. Welchen Einfluss hat die Bühne auf unsere Bildung?
10. Rede des Antonius bei der Leiche Caesar's.
11. Die Folgen des 30 jährigen Krieges.
12. Orestes und Elektra. (Erkennungsscene nach Sophokles).
13. Charakteristik einer Person aus Lessing's Minna v. Barnhelm.
14. Das Geschlecht des Tantalos. (Iphigenie I. 3).
15. Die Bedeutung des Pendels in der Wissenschaft und im praktischen Leben.
16. Wo viel Licht ist, ist auch starker Schatten.
17. Die Bedeutung der Flüsse für den Handel.
18. Die Menschen fürchtet nur, wer sie nicht kent,
    Und wer sie meidet, wird sie bald verkennen.
    (Goethe. Torquato Tasso)

Dr. German.

Temata do piśmiennego examinu dojrzałości

Z polskiego języka: O tendencyi moralno-społecznéj: „Przypadków Doświadczyńskiego“ i „Pana Podstolego.“

Z niemieckiego języka: Polsko-niem. Przełożyć na język niem. ustęp z wypisów polskich do klasy II: „Wyprawy Cezara do Brytanii“... do . . . bogom nieśmiertelnym.“ (str. 140) Niem.-polskie: Przełożyć na język polski ustęp z wypisów niem. Hamerskiego dla III klasy: „Die Sahara.“ (str. 113.)

Z matematyki: 1) $4\left(\frac{1}{x}\right)\frac{2}{y} = 11\left(\frac{1}{x}\right)\frac{1}{y} - 6$

$$y = 2 - \log x.$$

2) Kwadrat, o danym boku $a = 8{\cdot}4$ m zamienić na prostokąt, którego powierzchnia równa się powierzchni tego kwadratu, obwód zaś jego jest dwa razy tak wielki jak obwód kwadratu.

3) Obliczyć zboczenie słońca i szerokość geograficzną dla miejsca, w którém wysokość słońca wynosiła o 1 godzinie $= 52^0\,30'\,14''$, a o 4 godzinie $= 38^0\,45'\,24''$.

Z Geometryi wykreślnéj.

1) Jest daną prosta L, która przebija płaszczyznę P. Wynaleść kąt nachylenia téj prostéj L. do Płaszczyzny P.

2) Dana jest płaszczyzna E. i rzut poziomy L' prostéj L, w odstępie *d* od płaszczyzny E. leżącéj: Wyszukać rzut pionowy L'' téjże prostéj.

3) Narysować perspektywę koła na dowolnéj płaszczyźnie.

Statystyka uczniów w r. 1883.

KLASA	Liczba zapisanych uczniów w katalogu.	Liczba uczniów na końcu II półrocza.	Z tych otrzymało stopień: celujący	I	II	III	DO EXAM. POPRAWCZEGO	LICZBA UCZN. NIEKLASYF.	Prywatyści	LICZBA UCZ. CO DO KRAJU URODZENIA: Austrya	Węgry	Rosya	Prusy	Francya	Z inn. kraj.	CO DO WYZNANIA: rzym.-kat.	grecko-kat.	ewangelick.	wyz. Mojż.	CO DO NARODOWOŚCI: polskiéj	ruskiéj	niemieckiéj	czeskiéj	innej.	Co do wieku: 11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	wyżéj.	W ciągu roku opuściło zakład
I	47	33	2	15	1	10	5	—	—	30	—	3	—	—	—	24	1	—	8	30	—	1	—	2	3	7	11	8	4	—	—	—	—	—	—	14
II	33	29	1	13	4	3	8	—	1	23	—	5	1	—	—	23	—	1	5	28	—	1	—	—	—	—	11	7	6	3	2	—	—	—	—	4
III	42	38	1	17	8	1	11	—	—	22	—	16	—	—	—	33	—	1	4	38	—	—	—	—	—	1	4	6	11	6	7	3	—	—	—	4
IV	25	23	1	12	1	—	9	—	—	15	—	8	—	—		18	—	1	4	23	—	—	—	—	—	—	—	1	5	3	12	—	1	—	1	2
V	28	26	1	16	2	—	7	—	—	18	—	8	—	—	—	19	—	—	7	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	7	6	4	4	—	2
VI	30	29	1	16	4	2	6	—	—	21	—	8	—	—	—	24	—	—	5	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	8	6	4	2	1
VII	35	34	1	21	12	—	—	—	—	23	—	10	1	—	—	29	—	1	4	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7	12	10	4	1
Razem. .	240	212	8	110	32	16	46	—	1	152	—	58	2	—	—	170	1	4	37	208	—	2	—	2	3	8	26	22	26	17	38	24	23	18	7	28
			212							212						212				212					212											

Klasyfikacya uczniów

(Tłuściejszy druk oznacza pierwszy stopień z odszczególnieniem).

KLASA I.

1. **Augustin Stanisław.**
2. **Zemanek Henryk.**
3. Stolecki Kazimierz.
4. Kotarba Antoni.
5. Immerglück Józef.
6. Koszla Maximilian.
7. Müller Jan.
8. Nitsch Józef.
9. Epstein Stanisław.
10. Pawliger Symche.
11. Chrościelewski Jan.
11. Goldfaden Leon.
13. Turetschek Edward.
14. Liebling Efroim.
15. Emer Maximilian.
16. Eydziatowicz Ludwik
17. Bzowski Józef.

Przeznaczono do examinu poprawczego po wakacyach 5. uczniów.

Nie otrzymało promocyi 11. uczniów.

W ciągu roku szkolnego opuściło zakład 14. uczniów.

KLASA II.

1. **Pechner Markus.**
2. Mandel Herman.
3. Tykielski Mateusz.
4. Liebling Samuel.
5. Korczakowski Adam.
6. Nowakowski Roman.
7. Filipkiewicz Leon.
8. Rolle Karol.
9. Bahr Bronisław.
10. Kandler Zdzisław.
11. Schweitzer Stanisław.
12. Błeszyński Ignacy.
13. Baruch Alfred.
14. Riedel Teodor.

Przeznaczono do examinu poprawczego po wakacyach 8. uczniów.

Nie otrzymało promocyi 7 uczniów.

W ciągu roku szkolnego opuściło zakład 4. uczniów.

III KLASA.

1. **Czerwiński Wacław.**
2. Gwardziński Józefat.
3. Sułowski Gustaw.
4. Fijalka Franciszek.
5. Loga Józef.
6. Krzymuski Jan.
7. Żychowicz Edmund.
8. Ciechanowski Stanisł.
9. Schoer Lusor.
10. Turetschek Fryderyk.
11. Szálfy Stanisław.
12. Jabłoński Karol.
13. Mroczkowski Antoni.
14. Krzymuski Henryk.
15. Giru Edmund.
16. Grabiański Stanisław
17. Marusiński Stanisław
18. Górecki Kazimierz.

Przeznaczono do examinu poprawczego po wakacyach 11. uczniów.

Nie otrzymało promocyi 9. uczniów.

W ciągu roku szkolnego opuściło zakład 4. uczniów.

KLASA IV.

1. **Smakowski Wacław.**
2 Leśniak Władysław.
3. Gierlicz Oskar.
4. Dobiński Gustaw.
5. Kuliński Stanisław.
6. Lewiecki Józef.
7. Tomaszewicz Ludomir
8. Podoski Edward.
9. Borowski Józef.
10. Polmann Stanisław.
11. Skibniewski Antoni.
12. Ceysinger Michał.
13. Neiger Joachim.

Przeznaczono do examinu poprawczego po wakacyach 9. uczniów.
Promocyi nie otrzymał 1. uczeń.
W ciągu roku szkolnego opuściło zakład 2. ucz.

KLASA V.

1. **Lniski Andrzej.**
2. Pluciński Roman.
3. Rogawski Karol.
4. Kramer Felix.
5. Rozwadowski Tadeusz.
6. Schorstein Zygmunt.
7. Griffel Izak.
8. Słomka Konstanty.
9. Bertig Getzel.
10. Świerzyński Stanisł.
11. Liebling Jakób.
12. Biedrzycki Tomasz.
13. Preinl Rudolf.
14. Jezierski Tadeusz.
15. Wilkoński Zygmunt.
16. Budzyński Adam.
17. Kapliński Stefan.

Przeznaczono do examinu poprawczego po wakacyach 7. uczniów.
Promocyi nie otrzymało 2. uczniów.
W ciągu roku szkolnego opuściło zakład 2. uczniów.

KLASA VI.

1. **Świerczewski Czesław.**
2. Rolle Michał.
3. Jelonek Franciszek.
4. Grabowski Maryan.
5. Bader Józef.
6. Loga Jan.
7. Jasiński Henryk.
8. Jeżewski Dominik.
9. Jordan Bolesław.
10. Kowarzik Hugo.
11. Peter Michał.
12. Przystawski Władys.
13. Szyc Teofil.
14. Falkowski Władysł.
15 Śliwiński Maryan.
16. Pakies Adam.
17. Schmosch Marek.

Przeznaczono do examinu poprawczego po wakacych 6. uczniów.
Promocyi nie otrzymało 6. uczniów.
W ciągu roku szkolnego opuścił zakład 1. uczeń.

Wynik examinu dojrzałości z r. 1883.

W półroczu	Uczniów	Zgłosiło się	Odstąpiło	Uznano za dojrzałych: z odszczególn.	Uznano za dojrzałych: zwykle	Poprawkę z 1 przedm.	Reprobowano: na 1/2 roku	Reprobowano: na 1 rok	Reprobowano: na dłużéj
I.	zwycz.	—	—	—	—	—	—	—	—
	extern.	1	—	—	1	—	—	—	—
II.	zwycz.	31	—	—	14	11	5	1	—
	extern.	7	1	—	4	—	1	1	—

Wykaz abituryentów w r. szkol. 1883.

1. Wyganowski Bolesław.
2. Przystawski Marceli.
3. Ramza Jacek.
4. Bankiewicz Zygmunt.
5. Chlipalski Karol.
6. Wdowiszewski Henryk.
7. Pietraszkiewicz Xawery.
8. Woroniecki Włodzimierz.
9. Mieszkowski Józef.
10. Płatek Julian.
11. Sochor August.
12. Zagórny Mieczysław.
13. Brajer Karol.
14. Goldsand Jakób.
15. Klein Karol.
16. Wdowiszewski August.
17. Klemensiewicz Jan.
18. Wentzel Adam.

Opłaty szkolne.

Od opłaty szkolnej było uwolnionych z końcem II. półr. 60. —

Czesne wynosiło za cały rok . . .	złr.	3510. —
Taksy wstępne wynosiły	„	153. 30 ct.
Datki uczniów	„	248. —

Fundusz na środki naukowe.

a) Z datków i taks wstępnych . . .	401	złr.	30 ct.
b) Z taks za duplikaty świadectw . .	13	„	—
Razem: . .	414	złr.	30 ct.

Fundusz wsparcia uczniów.

Stypendyów było 5.
Suma stypendyów wynosiła 637 złr. 50 ct.

Pomoc koleżeńska.

Dochód.

W ciągu bieżącego roku szkolnego wpłynęło do puszki ogółem 285 złr. 23 ct.

1. Wieczorek Mickiewiczowski przyniósł . . .	27 złr.	—	
2. Z dobrowolnych miesięcznych datków uczniów	221 „	3 ct.	
Jednorazowy datek	20 „	—	
Przy wpisach	7 „	20 „	
JWny Pan Radca szkolny Czarkowski . .	5 „	—	
Wny ks. Kanclerz Józefczyk	5 „	—	
Razem:	285 złr.	23 ct.	

Rozchód.

Ubodzy uczniowie w różnych czasach otrzymywali wsparcie w takiéj sumie jaka do kasy wpłynęła.

X. Puszet.

Biblioteka ubogiéj młodzieży.

Książek szkolnych jest w dziale:

Religii	140	egzempl.
Języka polskiego . .	80	„
Języka niemieckiego .	138	„
Geografii	30	„
Historyi	80	„
Matematyki	130	„
Historyi naturalnéj .	100	„
Fizyki	40	„
Geometryi wykréślnéj	5	„
Atlasów	8	„
Razem:	751	exempl.

X. Puszet,
Zawiadowca bibliot. ubog. ucz.

Środki naukowe.

a) Biblioteka nauczycieli

W dziale religii	przybyło dzieł:	—	jest obecnie dzieł .	3
„ Geografii	„ „	5	„ „ „ . .	87

W dziale	historyi	przybyło dzieł	—	jest obecnie dzieł	. 53
z	Matematyki	„ „	1	„ „ „	. 73
„	Historyi naturalnéj	„	3	„ „ „	. 72
„	Fizyki i Chemii	„	—	„ „ „	. 62
„	Języka polskiego	„	—	„ „ „	. 79
„	„ niemieckiego	„	1	„ „ „	. 42
„	Pedagogi przybyło	„	1	„ „ „	. 19
„	Leksykonów „	„	—	„ „ „	. 18
„	Atlasów „	„	—	„ „ „	. 6
„	Map „	„	1	„ „ „	. 64
„	Kaligrafii i rysunku	„	—	„ „ „	. 47
„	Programów przybyło	„	64	„ „ „	. 918

Biblioteka utrzymuje 4 czasopisma treści naukowéj.
W ciągu roku szkolnego wypożyczono nauczycielom 84 dzieł.

b) **Biblioteka młodzieży.**

Polskich książek do czytania, (między tymi dzieła Anczyca, Estkowskiego, kanonika Schmidta, Vernego, powieści historyczne Kraszewskiego itp.) tomów 542.

Niemieckich książek do czytania, (między tymi zbiory Schmidta, Hofmanna, Nieritza, Otto Spamera itp.) tomów 570.

W ciągu 2go półrocza* wypożyczyli uczniowie klasy:

Liczba					Liczba		
uczniów		wypożyczając	książek polsk.	pożycz. niemiec.	uczniów. w roku	wypożyczających	książek wypożyczonych
I	40	39	301	222	1883 — 229	162	2042
II	32	29	383	293	1882 — 262	169	2745
III	39	26	213	90	1881 — 323	191	3472
IV	24	21	123	112	1880 — 436	263	3327
V	29	22	100	64	1879 — 516	223	3337
VI	30	20	111	13	1878 — 604	395	3070
VII	35	5	13	4	1877 — 710	387	4004
	229	162	1244	798			
			2042				

Miejski,
Zawiadowca biblioteki.

* Z powodu porządkowania biblioteki nie wydawano książek w I. półr.

c) Gabinet historyi naturalnéj.

W r. 1883 przybyło:

Kręgowców	8
Tablic botanicznych	12

Stan gabinetu.

A) Okazy.

Zwierząt kręgowych	213
„ Członkonogich	2320
Mięczaków	869
Robaków, promieniaków i pierwoszczaków	125
Roślin zasuszonych	832
Minerałów, skał i skamielin	728

B) Preparata, szkielety modele, tablice, atlasy, narzędzia.

Preparatów mikroskopowych	53
Szkieletów	11
Modeli anatomicznych z gipsu	11
„ szklannych przedstawiających jamochłony . .	10
„ kwiatów z masy papierowéj	40
„ krystalograficznych z drzewa	114
„ drogich kamieni	30
Tablic botanicznych kolorowanych	21
Atlas botaniczny Schuberta	1
Atlas zoologiczny Lübena	1
Tablic zoologicznych Schreibera	15
Mikroskop Zeisa	1
Gablotek ściennych	10

Dr. Wierzejski.
zawiadowca gabin. hist. nat.

d) **Gabinet fizykalny.**

liczył przyrządów 300 i narzędzi podręcznych 11.
Przybyło nowych przyrządów 8 — razem 329.
Przybył warsztat stolarski z odpowiednimi narzędziami i tokarnia.

Dr. Walczak.
zawiadowca gabin. fizykalnego.

e) **Gabinet chemii.**

posiada:	Przyrządów	87
	Naczyń przeróżnych	1002
	Modeli fabryk	20
	Minerałów	52
	Przetworów chemicznych . . .	551

Dr. Jaworski,
zawiadowca gabin. chemicznego.

f) **Gabinet rysunków geometrycznych.**

Modeli drutowych	25
„ drewnianych brył geometrycznych	19
„ kartonowych	51
Nabyty w r. 1877 aparat mierniczy	1
Narzędzi do rysowania na tablicy	7

Medveczky,
zawiadowca gabin. rys. geom.

g) **Gabinet rysunków odręcznych.**

Wzorów do rysunku jest razem sztuk	1050
Gipsów	118
Modeli drewnianych	16

Dembowski,
zawiadowca gabin. rys. woln.

I w tym roku ofiarował Wny Pan Bronislaw Skibniewski właściciel Balic w Galicyi 50 złr. na sprawienie stolarni dla zakładu, za co się Mu niniejszém najuprzejmiéj dziękuje.

Rok szkolny rozpocznie się 1 września 1883.

Wpisy i examina poprawcze trwać będą od 29 — 31 sierpnia.

Każdy nowowstępujący do zakładu ma się wykazać bezwarunkowo metryką urodzenia.

Examina wstępne do klasy I zaczną się 1 września.